

v Českých Budějovicích (dnes Pedagogická fakulta Jihočeské univerzity), Agromické fakultě pražské Vysoké školy zemědělské sídlící v Českých Budějovicích (dnes ZF JU) a dodnes s kolegy z těchto fakult spolupracuje. V akademickém roce 1991–92 byl jedním z prvních přednášejících Biologické fakulty JU (dnes Přírodovědecká fakulta JU), kde v současnosti externě přednáší entomologii na katedře zoologie. Dlouhodobě spolupracuje rovněž s Ústavem botaniky a zoologie Přírodovědecké fakulty MÚ v Brně. V letech 1990–91 byl hostujícím profesorem Flo-

rida A&M University v Tallahassee (USA). Vede bakalářské, magisterské i doktorské práce, působí ve třech oborových radách doktorského studia na JU a MÚ. Nezištně se věnoval a věnuje aktivitám z hlediska systému hodnocení vědecké práce naprosto neprofitabilním – podílel se na vzniku učebnic, skript a dalších pomocných studijních textů. Dokázal si ale nalézt čas i pro bývalé absolventy – nyní učitele gymnázií – a vést pro ně a jejich třídy terénní exkurze. A zůstává určitě mnoho dalších vědeckých počinů i odborných aktivit, které jsem zde nezmínil.

Co dodat? Tomáš Soldán má široký vědecký i kulturní přehled, je člověkem vzdělaným a komunikativním, schopným jednat, domluvit se (v pěti jazycích), organizovat a připravovat nejrůznější aktivity. Dokáže být věcně kritický, ale vždy otevřený k pomoci i spolupráci. Jeho výrazným osobnostním rysem je kolegialita. Nezbývá, než mu do dalších let popřát více zdraví, méně administrativy, atraktivní vědecké projekty a hodně spokojenosti a úspěchů.

Jan Květ, Štěpán Husák, Jan Pokorný

Za Dagmar Dykyjovou (1914–2011)

Těsně před loňskými vánočními svátky se na stránkách Botanického ústavu AV ČR, v. v. i., v Třeboni objevilo oznámení, z něž vyjímáme: „Sdělujeme vám smutnou zprávu, že ve čtvrtek 22. prosince, v 17 hodin zemřela v nemocnici v Havlíčkově Brodě paní RNDr. Dagmar Dykyjová, CSc., v pozhnaném věku 97 let a 8 měsíců. Odešla z tohoto světa pokojně, ve spánku. Vzpomínejme vděčně na paní doktorku jako vynikající vědeckou pracovníci a vysokoškolskou učitelku, spoluzakladatelku treboňského pracoviště Botanického ústavu ČSAV (dále BÚ ČSAV), poctivou, přímou a přitom laskavou ženu, která vždy dokázala stát za svou pravdou. Dovedla se radovat z vánočních svátků a krátce před svou smrtí se ještě potěšila pozdravem a přáním, jež jsme jí poslali z hydrobotanického stromečku“.

S Dagmar Dykyjovou jsme se rozloučili 27. prosince v kostele v její rodné České Bělé u Havlíčkova Brodu, kde trávila v péči syna Jana a jeho rodiny poslední roky života. Bylo to v domě, v němž se 12. 4. 1914 narodila a který po konfiskaci za komunismu byl navrácen jí a její rodině až po r. 1990. Tady žila aktivně téměř až do konce svého dlouhého a plodného života. Zde ručně sepsala a zredigovala 7 svazků pamětí určených rodině a také tu sestavila zatím nevydaný přehled korespondence svého strýce malíře Viléma Kavky s Janem Zrzavým, slavným malířem pocházejícím rovněž z Vysočiny. Ještě v červnu 2011 ji zde navštívil dlouholetý spolupracovník a přítel treboňských hydrobotaniků Dennis F. Whigham z USA a paní doktorka se s ním živě bavila plynou angličtinou. K jejím životním jubileím vyšla řada článků, poku-

síme se proto vzpomenout některé aktivity a zásluhy, o nichž bylo napsáno jen málo.

Devatenáctiletá Dagmar Sajfertová přišla na Přírodovědeckou fakultu UK v Praze v r. 1933 a specializovala se na fyziologii rostlin pod vedením prof. Bohumila Němce. Doktorát získala v r. 1938; na fakultě byla také zaměstnána a současně působila jako výkonná redaktorka časopisu Vesmír. Poté přešla do Ústavu technologie uhlhydrátů Vysokého učení technického v Brně a po uzavření českých vysokých škol nastoupila do brněnské pobočky Výzkumného ústavu cukrovarnického. V té době, po sňatku již jako Dagmar Dykyjová, se zabývala minerální výživou rostlin, metodikou vodních a pískových kultur, závislostmi mezi příjmem iontů a jejich metabolickým uplatněním. Věnovala se i otázkám klíčení, růstu a stimulace rostlin fytohormony. Poznatky obsažené v jejich četných vědeckých člancích se uplatnily v praxi např. při přípravě tzv. jednoklíčkového osiva cukrovky. Neuznávala umělé dělení vědeckého výzkumu na základní a aplikovaný a na tomto názoru setrvala po celý život. V r. 1944 se jí narodila dcera Anna, v r. 1949 syn Jan. V letech 1947–53 pracovala jako vedoucí bioložka ve Spolku pro chemickou a hutní výrobu v Ústí nad Labem, kde mimo jiné řešila problém pěstování sklerocií paličkovice nachové (námele) v kulturách *in vitro*. Z Ústí dojížděla jako externí přednášející do Prahy na Vysokou školu zemědělskou a tehdejší Biologickou fakultu UK, kam přešla v r. 1954 jako odborná asistentka na katedru fyziologie rostlin vedenou tehdy prof. Silvestrem Prátem.

V těžkých 50. letech ochotně věnovala péči a čas vzdělávání studentů fyziologie rostlin, ale také jejich výchově k vědecké i obyčejné lidské odpovědnosti. Prázdninové „nalejvárný“ vědomostí, jež pořádala v České Bělé, kde dostala náhradní ubytování po konfiskaci domu, si její žáci vždy budou vděčně připomínat. „Škodlivý vliv na studenty“ však brzy (v r. 1956) způsobil její vyhnání z univerzity, ale studenti se s ní scházeli na soukromých seminářích neformální skupiny MRF (Mladí Rostlinní Fyziologové); zůstávala jejich vědeckou i lidskou oporou.

1 První prezident České republiky Václav Havel s Dagmar Dykyjovou před treboňským zámekem při otevření stálé expozice Třeboňsko – krajina a lidé dne 23. dubna 2004. Expozice se vhodně doplňuje s knihou D. Dykyjové o Třeboňsku.

Spolu se širokou veřejností jí vděčíme také za mravenčí práci v Encyklopedické kanceláři ČSAV, kde po odchodu z univerzity získala na 8 let azyl a zpracovala nebo redigovala tam hesla pro čtyřsvazkový Příruční slovník naučný, odkud byla mnohá z nich převzata i do pozdější šesti-svazkové Malé moderní encyklopedie. Uznání si rovněž zaslouží její spolupráce na objemné učebnici rostlinné fyziologie pro zemědělské vysoké školy (R. Dostál, D. Dykyjová: Zemědělská botanika 2. Fyziologie rostlin. ČSAZV a SZN, Praha 1962), která se stala zdrojem vědomostí pro mnoho studijních ročníků.

Do vědeckého výzkumu se paní doktorka vrátila z iniciativy ředitele BÚ ČSAV Slavomila Hejného počátkem r. 1964 a vybrala si detašované pracoviště na Třeboňsku. Již ze svého provizorního působiště na Novořecké baště v letech 1964–65 neobyčejně rychle rozvinula studium produkční ekologie mokřadních rostlin. Po postavení „chatek“ pro paní doktorku a její spolupracovníky v areálu Mikrobiologického ústavu ČSAV na Opatovickém mlýně v Třeboni se tento výzkum rozrostl do ekosystémového měřítka. To bylo v plné shodě s požadavky Mezinárodního biologického programu (IBP, 1965–74), jehož důležitou část u nás tvořilo studium mokřadů na březích rybníků. Za to patří paní doktorce díky všech, jimž byla šéfkou, jak jí s láskou říkali. V letech 1971–76 působila ve funkci vědecké vedoucí nově zřízeného Hydrobotanického oddělení BÚ ČSAV v Třeboni. Vedla své spolupracovníky k uveřejňování a využívání získaných výsledků. Navíc od ní plnou měrou mohli přebírat její pracovní nadšení. Žeň jejích publikací z té doby je neobyčejně bohatá. Po skončení IBP, osvobozena od většiny administrativních povinností, s vervou sobě vlastní pokračovala v publikování výsledků, což se podařilo při knižním vydání nejprve národní syntézy (D. Dykyjová, J. Květ, eds.: Pond Littoral Ecosystems, Springer Verlag 1978) a později v příspěvcích do mezinárodní syntézy (D. F. Westlake, J. Květ, A. Szcze-panski, eds.: The Production Ecology of

2 Dagmar Dykyjová na výstavě Chráněná oblast Třeboňsko (15. června–4. srpna 1976), kterou sama zorganizovala na podporu návrhu vyhlásit CHKO Třeboňsko. Snímky Š. Husáka, pokud není uvedeno jinak
3 S dlouholetým spolupracovníkem a přítelem Dennisem F. Whighamem (Smithsonian Environmental Research Center, Edgewater, Maryland, USA) ve svém domově v České Bělé dne 1. června 2011. Foto J. Květ

Wetlands, Cambridge University Press 1998).

Rovněž se zapojila do mezinárodní výměny poznatků v IBP a díky tomu získala velký počet kontaktů a přátel v různých zemích. Za všechny jmenujme např. Paula Duvigneauda z Belgie. Ale současně si zasloužila naši vděčnost za obětavou koordinaci výzkumu a uplatňování výsledků československého podílu na práci dvou sekcí IBP, jehož období bylo „zlatým věkem ekologie“ naší i světové. A tak se zúčast-

nila vytváření jednoho ze základů současné vědecké i užité ekologie. Významná byla její účast na založení pracovní skupiny IBP pro mokřady v r. 1970, která posléze přešla pod gesce Mezinárodní asociace pro ekologii (INTECOL); v r. 1984 hostila Třeboň 2. mokřadní konferenci INTECOL a D. Dykyjové se při ní dostalo velkého uznání.

Po IBP následoval program UNESCO Člověk a biosféra (MaB, od r. 1970). Paní doktorka ho pojala jako podporu nejen svému dalšímu výzkumu mokřadů, ale i usilí o důslednou ochranu přírody a životního prostředí u nás, a zejména na Třeboňsku. Zde patřila ke skupině odborníků, kteří založili komisi pro životní prostředí města Třeboně a v ní připravili a posléze ve spolupráci se Státní ochranou přírody prosadili vyhlášení nejprve Biosférické rezervace (1977) a pak Chráněné krajinné oblasti (1979) Třeboňsko. Nikdy nelitovala času na rozšíření své beztak bohaté vědeckopopularizační činnosti. V souvislosti s ekosystémovým přístupem, jenž byl typický pro IBP a počátky programu MaB, musil být široký okruh vědců a výzkumníků D. Dykyjové vděčný za sestavení a editaci obsáhlé a ve své době ojedinělé příručky Metody studia ekosystémů (Academia, Praha 1989). Spolu s D. F. Whighamem a S. Hejným redigovala také 1. svazek přehledu světových mokřadů (Wetlands of the World I, Kluwer 1993).

Je ještě mnoho dalšího, co vytvořila v letech, kdy většina lidí jejího věku, pokud se ho dožijí, zaslouženě odpočívá. Jde zejména o odborně propracovanou a přitom velice čtivou knihu Třeboňsko, příroda a člověk v krajině pětilisté růže (Carpio pro ENKI, o. p. s., Třeboň 2000), nebo knižní souhrn poznatků o vstavačovitých rostlinách, jež byly jejím celoživotním koníčkem – Ekologie středoevropských orchidejí (Kopp, České Budějovice 2003). Patřila mezi nejlepší znalce našich orchidejí jak po systematické, tak fyziologické (mykorhiza) stránce. Orchideje také fotografovala a po řadu vegetačních sezon jezdila na jejich přirozená stanoviště.

Československá akademie věd udělila v r. 1984 Dagmar Dykyjové za její zásluhy Zlatou plaketu J. G. Mendela. Výrazem vděku světového společenství mokřadních ekologů je ocenění International Fellowship Award od mezinárodní Společnosti pro výzkum mokřadů (Society of Wetland Scientists) v r. 2001. Československá, resp. Česká botanická společnost ohodnotila její zásluhy udělením čestného členství. Paní doktorka získala také Cenu ministra životního prostředí (1996) a zvláštní poděkování od ministra téhož rezortu (v r. 2003). Dostalo se jí ovšem i dalších ocenění za bohatou vědeckou práci a vědeckopopularizační činnost.

Dagmar Dykyjová měla život dlouhý, i když ne vždy snadný. Věnovala se obětavě a s láskou rodině, vědě, veřejnosti a šíření dobrého ducha porozumění kolem sebe. A neuchylovala se k morálním kompromisům ani v dobách nejtěžších. V tom všem je příkladem nejen nám, ale i dalším generacím.

